

Una proposta d'investigació: "Esdevenir català: Llengua i racialització en immigració i adopció internacional"

Els estius de 2011 i 2012 vaig tenir l'oportunitat de realitzar una investigació pilot amb pares adoptius a Catalunya mentre meditava un nou projecte d'investigació a llarg termini sobre la qüestió de com el llenguatge i la diferència física influeixen en el fet de qui arribarà o no a ser considera com a català. Per a alguns pares, la creença en el poder de la cultura per fer que els seus fills siguin plenament catalans coincidia amb les creences que semblen combinar la biologia i la cultura en l'explicació de la diferència.

Per exemple, diversos pares adoptius de nenes d'origen xinès assenyalaren que les seves filles caminaven "com catalanes", mentre que els fills dels immigrants xinesos ho feien de manera diferent. Quan se'ls preguntà per aquesta diferència, alguns d'ells consideraren que l'estil en caminar era un hàbit après, d'altres ho atribuïren a una base fisiològica –fins i tot malgrat adonar-se que les seves pròpies filles adoptives no caminaven d'aquesta manera. Altres pares associaren els trets de personalitat dels seus

Direcció publicació:

Diana Marre, Nadja Monnet i
Beatriz San Román

Continguts d'aquest número:

Susan Frekko

Imatges:

Madalena Elek Machado

Coordinació:

Bruna Álvarez i Victòria Badia

Traducció:

Victòria Badia

Documentació:

Sybillé Cseri i Bruna Álvarez

Difusió:

Maria Galizia

Subscripció i contacte:

gr.afin@uab.cat

ISSN: 2013-2956

Afin

Grupo de Investigación

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona

Amb el suport de:

Escada

fills a llur país d'origen i, per exemple, la "duresa" d'un dels nens es va atribuir al seu origen africà occidental. L'èxit acadèmic de les nenes d'origen xinès va ser atribuït a l'herència genètica i cultural.

Aquestes valoracions ens recorden la tradició antropològica "cultura i personalitat" –avui desacreditada– dels inicis de l'antropologia americana, segons la qual cada societat seguia un patró de comportament de manera similar al que seria la "personalitat" en un individu. Els exemples mostren clarament la complicada relació entre biologia i cultura, i als pares i mares adoptius els resulta difícil trobar la manera de parlar-ne. Aquests desafiaments ressonen amb -i poden anar més enllà de- alguns escrits sobre la racialització de la cultura a Europa els últims vint anys. Una aproximació etnogràfica detallada em permetrà descriure els contorns i les funcions comuns als textos sobre la diferència física a Catalunya. A més de descobrir de quina manera els pares i els nens segueixen, desafien o reescriuen el guió d'aquests textos en enfrontar-se a la qüestió de si -i com- *esdevenir català*.

El nou projecte d'investigació ha sorgit de manera natural a partir del

meu primer projecte etnogràfic. Aquest projecte s'inicià el 2002 i va donar lloc a la meua tesi doctoral d'antropologia lingüística *Catalan that Doesn't Hurt the Eyes: Linguistic Display and Linguistic Regimentation in Barcelona* (2006, Universitat de Michigan) així com a la publicació de diversos articles. En aquest treball, intento d'entendre el que significa per a la llengua catalana haver esdevingut novament un idioma públic després de la seva exclusió de l'esfera pública durant la dictadura franquista. Jo sostinc que, si bé en molts aspectes el català és vist ara com una llengua pública neutral disponible per a l'ús de tothom, molts encara el veuen com un idioma amb forts llaços ètnico-nacionals.

El meu interès per l'adopció va començar quan alguns participants en el meu primer estudi, així com altres amics i coneguts a Catalunya, van començar a adoptar nens i nenes a l'estranger. Em vaig adonar que estava sent testimoni d'un fenomen social

important... que em podria permetre continuar reflexionant sobre l'idioma català. Si el català és una llengua pública i la catalanitat és una identitat oberta a tothom, els fills adoptius de famílies catalanes haurien de tenir la mateixa oportunitat d' "arribar a ser catalans" que els fills biològics de famílies catalanes. Vaig decidir desenvolupar un projecte d'investigació que posés a prova aquesta qüestió.

El fet que el boom de l'adopció internacional coincidís amb l'auge de la immigració –sovint dels mateixos països de procedència– em permetia desglossar diverses variables: el lloc d'origen, l'aparença física i la llengua materna. Per això, he plantejat una comparació de quatre eixos entre adoptats transnacionals no europeus, adoptats transnacionals europeus, immigrants i nens nascuts i criats localment. És suficient parlar català perquè els infants, l'aparença física dels quals difereix d'altres catalanoparlants siguin acceptats com a catalans? A través de quins

processos poden esdevenir catalans? En quines situacions es posa en dubte la seva catalanitat, i en quines altres ells mateixos podrien optar per no ser catalans?

Reflexionant sobre Immigració, Adopció i Racialització

La "Raça" -definida com la creença que els grups culturals estan determinats per trets genètics o físics comparats- mai ha estat un dels components principals en les definicions de catalanitat. Més aviat, *ser català* equival a *parlar català*, equiparació que sembla estar perdent força a mesura que el català guanya terreny com a llengua pública més "neutral" que està disponible per a altres persones que no siguin autòctones. La investigació sobre els immigrants a Catalunya ha tendit a centrar-se en l'entorn escolar. En aquest context els investigadors han documentat la reticència de les persones immigrades a parlar català i adoptar una identitat catalana. Una altra

Família colores

línia d'investigació explora la política institucional que afavoreix o desfavoreix la integració dels nens i nenes immigrants. La meua investigació amplia aquests estudis a partir de l'observació d'infants immigrants i adoptats en diversos contextos. D'aquesta manera, puc centrar-me no només en els nens de manera aïllada, sinó també en la manera en què les relacions familiars de l'infant afecten la seva condició de català.

Els antropòlegs, recentment, han centrat les seves investigacions en l'adopció com una finestra als proces-

Imitando um leao

sos de relació y pertinència. Com Briggs i Marre assenyalen, l'adopció internacional és "una forma estratificada de reproducció assistida", remarcant que les desigualtats poscoloniales solen ser la causa que alguns països (anteriorment colonitzats) siguin "remitents" de migrants i adoptats a certs països (ex colonitzadors). El meu estudi examina les experiències dels nens i nenes procedents de diversos països d'origen, tenint en compte els possibles efectes

de les diferents relacions tant històriques com actuals entre els esmentats països i Espanya. Després juxtaposo les qüestions relatives a la diferència física amb les que fan referència a la llengua, tema al qual la literatura sobre adopció ha parat poca atenció.

Mentre que la "raça" com a categoria biològica fa molt de temps que ha estat desacreditada, a principis de la dècada de 1990, alguns investigadors assenyalaren la presència a Europa d'una retòrica d'exclusió basada en la creença en diferències insalvables en la "cultura" i en una suposada propensió humana universal per l'etnocentrisme –tendència a jutjar un altre grup cultural d'acord amb les normes del propi. A causa que aquesta perspectiva tracta la cultura com un mapa immutable per als grups amb trets genètics o físics compartits, aquesta creença pot ser simplement una nova manera d'argumentar a favor de la diferència racial (és a dir, "racialització"). El meu projecte examina el llenguatge, la fun-

ció cultural que -junt amb la religió- ha estat més freqüentment racialitzat -vist com una característica inherent a determinats grups, la diferència dels quals està definida per trets físics o genètics. Els investigadors en antropologia lingüística han centrat els seus estudis sobre la racialització en la immigració, però no en l'adopció. Aquest projecte combina ambdues focalitzacions, prenent Catalunya com a exemple per examinar l'actual constel·lació de significats que envolten el llenguatge, la diferència física i la ciutadania, que han anat canviant al llarg del temps amb la Segona Guerra Mundial, la descolonització, la integració de la UE i, finalment, la crisi financera europea actual.

Analitzant la Racialització, la Llengua i la Pertinença a Barcelona

En busca de pistes inicials sobre si els nens i nenes de l'estudi *esdevenen catalans* de diferents maneres i en graus diversos, analitzaré els co-

mentaris explícits d'infants, mestres, companyes i membres de la família sobre l'idioma català i la catalanitat, dades extretes tant de les entrevistes com de les converses. La meua expectativa és descobrir un discurs *explícit* inclusiu sobre l'idioma català i la catalanitat, un resultat que seria coherent amb el discurs públic, que tendeix a ser explícitament antiracista. Sovint els pares en el meu estudi pilot van fer afirmacions directes que els seus fills adoptius no eren víctimes de racisme, però després les seves paraules revelen subtils senyals d'exclusió. Per exemple, el pare d'una de les nenes adoptades a Xina em va dir que la seva filla era plenament acceptada pels seus companys i que tenia bons amics a l'escola. No obstant, més tard, en la conversa va mencionar que a la seva filla generalment l'excloïen de les festes d'aniversari dels seus amics.

Preveig que les pistes *implícites* en la xerrada –com en l'exemple anterior–, revelaran que els tres grups de nens i

nenes no nascuts de famílies catalanes no tenen les mateixes oportunitats d'“esdevenir catalans.” La blancor dels adoptats europeus probablement els permetrà comptar com a catalans, si procedeixen de famílies que parlen català. Els adoptats no europeus són susceptibles de ser considerats catalans a l'escola i l'entorn familiar, encara que se'ls qüestionari la catalanitat quan s'aventuren fora de l'àmbit quotidià (tot i que l'exemple de la nena exclosa de les festes d'aniversari dels seus amics pot suggerir que els infants adoptats ni tan sols *pertanyen* als seus grups escolars). Els infants immigrants són susceptibles de ser exclosos de la condició de “catalans”, perquè ni tenen aparença europea ni tampoc procedeixen de famílies catalanoparlants. A causa que l'ensenyament a les escoles es desenvolupa en català, aquests nens i nenes dominaran l'idioma, però és possible que no arribin mai a ser considerats com a catalans. Els casos de les persones que opten per no par-

Mesa da cozinha

lar català amb aquests infants, aquells en que els propis nens i nenes elegeixen no parlar català, o d'altres casos de subtil –o no tan subtil– exclusió social, recolzarien aquesta conclusió. La meua investigació anterior sobre la reparació del català com a llengua pública em permetrà contextualitzar les meves conclusions sobre la llengua, la diferència física i la pertinença a un nivell més ampli de comprensió de la vida social de la llengua.

Entendre les creences subjacents pel que fa a qui *pertany* és indispensable en l'ambient econòmic actual, en el qual molts veuen la immigració com una càr-

Roda

rega financera i en el qual Catalunya contempla la independència d'Espanya. Analitzant l'adopció i la immigració –processos en els quals no es pot subestimar la identificació nacional- els antropòlegs poden aprendre sobre la naturalesa de la pertinença i la relació d'aquesta amb l'idioma. D'altra banda, aquest projecte original contribuirà a generar debats interdisciplinaris sobre el llenguatge i la diferència física com a marcadors de la diferència a Europa. Per últim, aquesta investigació tindrà

implicacions en la política i en aquells camps que tenen com a objectiu el benestar d'immigrants i persones adoptades.

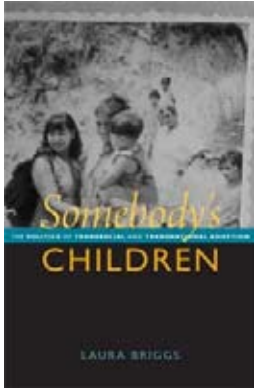
PER LLEGIR

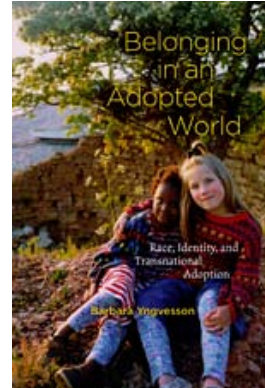
Leinaweaver, Jessaca (2013)
Adoptive Migration: Raising Latinos in Spain

Durham: Duke University Press

Espanya té un dels índexs més elevats per càpita del món pel que fa a l'adopció internacional. Els nens/es adoptats internacionalment provenen dels mateixos països que molts dels immigrants que estan transformant la demografia del país. Basant-se en entrevistes amb pares i mares adoptius, famílies migrants i professionals de l'adopció, Leinaweaver examina les experiències de nens/es llatinoamericans adoptats en una societat creixentment multiculturalitzada. En un context d'altres taxes de migració transnacional, l'adopció es presenta alhora com una forma privilegiada i inusual de migració i un mètode crucial i controvertit de formació d'una família. *Adoptive Migration* és un fascinant estudi de les conseqüències que té per als nens i nenes adoptats créixer en un país que discrimina els seus paisans immigrants.

Briggs, Laura (2012) [*Somebody's Children: The Politics of Transracial and Transnational Adoption*](#) Durham: Duke University Press

Yngvesson, Barbara (2010) [*Belonging in an Adopted World: Race, Identity, and Transnational Adoption*](#) Chicago: The University of Chicago Press

A *Somebody's Children*, Laura Briggs examina les forces socials i culturals- pobresa, racisme, desigualtat econòmica i violència política- que han donat forma a l'adopció transracional i transnacional als Estats Units durant la segona meitat del segle XX i la primera dècada del segle XXI. Centrant-se especialment en l'experiència dels qui han perdut els seus fills i filles en favor de l'adopció, Briggs analitza les circumstàncies en les quals mares afroamericanes o natives dels Estats Units i dones indígenes i pobres d'Amèrica Llatina es van sentir pressionades per renunciar als seus fills i filles i donar-los en adopció o bé els van perdre involuntàriament.

Des dels inicis dels 90, les adopcions transnacionals han augmentat a un ritme sorprenent, no només als Estats Units, sinó a tot arreu. A *Belonging in an Adopted World*, Barbara Yngvesson ofereix una incisiva exploració de les conseqüències i implicacions d'aquesta circulació sense precedents dels nens/es, en general des dels països pobres als occidentals pròspers. Yngvesson il·lustra com la política que regula les lleis de l'adopció ha afectat profundament a les famílies, les nacions i els nens que es veuen implicats en aquesta nova forma de migració social i econòmica.

- Article ["Black kids in White Homes"](#) (2008)
- Alim, H. Samy and Angela Reyes, eds. 2011. Complicating race: articulating race across multiple social dimensions. Special issue of *Discourse & Society* 22(4).
- Briggs, Laura, and Diana Marre. 2009. "Introduction". *International Adoption: Global Inequalities and the Circulation of Children*. Diana Marre and Laura Briggs, eds., pp. 1-28. New York: New York University Press.
- Dick, Hilary Parsons and Kristina Wirtz, eds. 2011. *Racializing Discourses*. Número especial de *Journal of Linguistic Anthropology* 21(S1).
- Frekko, Susan and Kathryn Woolard, eds. 2013. *Catalan in the 21st Century*. A special issue of *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*.
- García Sánchez, Inmaculada. 2010. "The politics of Arabic language education: Moroccan immigrant children's socialization into ethnic and religious identities". *Linguistics and Education* 21(3):171-196.
- Gibson, Margaret, Carrasco, Silvia, J. Pàmies, M. Ponferrada, and A. Ríos. 2012. "Different systems, similar results: immigrant youth at school in California and Catalonia." *The Children of Immigrants in Schools in the US and the EU*. Alba, Richard and Jennifer Holdaway, eds. New York: New York University Press.
- Marre, Diana. 2009. "'We do not have immigrant children at this school, we just have children adopted from abroad': Flexible understandings of children's 'origins.'" *International adoption: Global Inequalities and the Circulation of Children*. D. Marre and L. Briggs, eds. Pp. 226-243. New York: New York University Press.
- Moyer, Melissa G. and Luisa Martin Rojo. 2007. "Language Migration and Citizenship: New Challenges in the Regulation of Bilingualism". M. Heller (ed.) *Bilingualism: Social Approaches*.

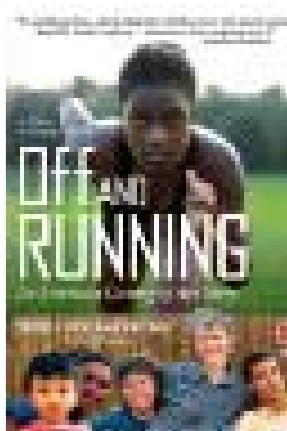
New York: Palgrave-MacMillan, pp. 137-160.

- Pujolar, Joan. 2011. "[Immigration in Catalonia: Marking territory through language](#)". In *Globalization and Language in Contact: Scale, Migration, and Communicative Practices*. James Collins, Mike Baynham, and Stef Slembrouck (eds).
- Trenchs-Parera, Mireia and Michael Newman. 2009. "Diversity of language ideologies in Spanish-speaking youth of different origins in Catalonia". *Journal of Multilingual and Multicultural Development* 30(6):509-24.

FE DE ERRATES

En el número anterior, s'ha detectat un error en l'apartat Les autores dels textos, en relació a Martha Bello, pag. 12. La frase "Actualment, ho fa a 'Lugar de Mujer', una entitat destinada al coneixement i activitats vinculades a la temàtica de gènere" hauria de ser: "Els anys 80 a Argentina va estar col·laborant amb 'Lugar de mujer', una institució destinada al coneixement i activitats vinculades a la temàtica de gènere".

PER VEURE

Opper, N
(2009)
Off and Running
Documental
EE.UU. 76 min.

Amb una parella de lesbianes blanques jueves com a mares adoptives i dos germans adoptats –un mestís i un altre coreà– l'adolescent Avery es va criar en una llar única i amorosa. Però quan la seva curiositat per les pròpies arrels afroamericanes augmenta, decideix posar-se en contacte amb la seva mare biològica. Aquesta decisió impulsa Avery a una particular i complicada exploració sobre la raça, la identitat i la família que amenaça amb distanciar-la de l'entorn familiar que ha conegut des de sempre.

Bertelsen, P. & Chevigny, K. (2001)
Outside Looking In: Transracial Adoption in America
EE.UU. 60 min.

Una visió personal i una mirada crítica a l'adopció interracial, a través de tres famílies que s'enfronten als reptes que suposa adoptar nens/es transracials, i proporciona una veu a les persones directament afectades per les polítiques d'adopció, alhora que explora alguns dels temes més complexos de la nostra societat: la raça, la família i la identitat. La pel·lícula, que examina l'adopció interracial als Estats Units, va guanyar el premi Paul Robeson.

Wang-Breal, S.(2010)
Wo Ai Ni (I Love You) Mommy
Documental
USA. 77 min.

El 2007 Donna i Jeff Sadowsky de Long Island, Nova York van presentar el seu expedient per adoptar Fang Yong Sui, una nena de vuit anys de Guangzhou, Xina. Des del primer moment en què Sui Yong coneix la seva nova mare, Donna, la pel·lícula reflecteix les experiències emocionals de confusió i pèrdua de Sui Yong. A partir d'aquest dia la seva vida canviarà per sempre.

Goldstein, L. (2011)
Somewhere between
 Documental.
 Canadà. 88 min.

Quatre noies adolescents viuen en diversos punts dels EE.UU., en famílies diferents, però hi ha una cosa que les uneix: les quatre van ser adoptades a la Xina. Aquestes joves fortes ens permeten comprendre el que se sent en arribar a l'edat adulta als Estats Units d'avui dia com a adoptades transracials. Al mateix temps, les veiem com unes típiques adolescents americanes fent el mateix que fan les adolescents de tot el món.... lluitar per donar sentit a les seves vides.

L'AUTORA DELS TEXTOS

Susan Frekko

És professora assistent d'Antropologia al Departament de Sociologia i Antropologia del Goucher College, Baltimore, Estats Units, on ha estat exercint des del 2009. Va completar la seva formació de posgrau en Antropologia Lingüística a la Universitat de Michigan (Màster el 2001 i doctorat el 2006) i la seva formació de Grau en Antropologia i Llengua Espanyola a l'Amherst College (1996). Imparteix cursos d'Antropologia Cultural i Lingüística a estudiants del nivell de grau. La investigació de la tesi doctoral de Frekko (2002-2003, 2004) sobre llenguatge, identitat i esfera pública a Catalunya va ser subvencionat per beques de Fulbright IIE, el Social Science Research Council i la Fundació Wenner-Gren. Ha publicat articles resultants d'aquesta investigació en revistes com *Language in Society* i *Journal of Linguistic Anthropology*. La seva nova investigació compara l'adopció i la immigració a Catalunya en relació a les qüestions de llenguatge, racialització i pertinença. Frekko forma part del projecte d'investigació AFIN iniciat el gener de 2013: "*Adoptions and fosterages in Spain: tracing challenges, opportunities and problems in social and family lives of children and adolescents*" (CSO2012-39593-C02-00; I.P.: Diana Marre). Altres interessos d'investigació de Frekko se centren en la comparació transcultural de les pràctiques de parentalitat (*parenting*) i les interseccions entre socialització i desenvolupament humà.

L'AUTORA DE LES IMATGES

Madalena Elek Machado

Vaig néixer a Sao Paulo el dia 10 de març de 1974. La meua mare sempre explica que quan em van portar a l'habitació, jo tenia els ulls ben oberts i la vaig mirar amb cara de "Ah, així tu ets la mama!". Sí, soc una "mirona" de naixement!

Em vaig graduar en disseny gràfic i industrial el 1996 i en acabar la universitat, vaig decidir viatjar a Barcelona per seguir els meus estudis i eixamplar horitzons. El 2003 vaig fer el Posgrau d'Il·lustració Creativa i Tècniques de Comunicació Visual a l'Escola Eina. La meua trajectòria professional es podria dividir, en línies generals, en tres etapes. Primer, vaig treballar com a dissenyadora gràfica en diversos estudis entre São Paulo i Barcelona i també com a freelance. El 2007 vaig descobrir la moda i més específicament el disseny tèxtil i vaig dissenyar estampats per a diverses empreses com Oysho (Grupo Inditex), Mango, Zara i H&M. La tercera etapa és la d'il·lustradora, en la qual vaig realitzar treballs per a La Vanguardia, Revista TPM, editorials Salamandra, Global, Àgora, Abril i Scipione-Àtica, entre d'altres. Aquestes tres etapes són només orientatives, ja que en realitat en molts moments conviuen i fins i tot es fonen. Jo soc una suma de totes aquestes experiències. A la meua web - www.madaelek.com - es pot veure una mostra representativa dels meus projectes.

Actualment visc i treballa entre les meves dues ciutats, São Paulo i Barcelona, però estic oberta al món.

DE ADOPCIONES, ACOGIMIENTOS Y NACIMIENTOS: 'DIVERSIDADES' Y 'NORMALIDADES'

Fotografía: Miguel Gaggiotti

ZARAGOZA, 23, 24 y 25 de octubre de 2014

Colegio Mayor Universitario Virgen del Carmen
c/ Albareda, 23. 50004 Zaragoza

Afin
Grupo de Investigación

Con la colaboración de:

JORNADA I - J 23 de octubre

9:30-10:00: Acreditaciones

10:00-10:30: Apertura

10:30-11:30: Primera Sesión

LA MEDICALIZACIÓN DE LAS DIFERENCIAS EN LA INFANCIA

RAYNA RAPP. Doctora en Antropología, especialista en *Learning Disabilities & Politics of Reproduction*. New York University.

Presenta:

DIANA MARRE. Doctora en Antropología Social. Directora del Grupo AFIN, Universitat Autònoma de Barcelona.

11:30-13:00: Segunda Sesión

ADOPCIONES, ACOGIMIENTOS Y NACIMIENTOS

BRUNA ÁLVAREZ. Historiadora y Antropóloga. Investigadora predoctoral del Grupo AFIN, Universitat Autònoma de Barcelona.

DIANA MARRE. Doctora en Antropología Social. Directora del Grupo AFIN, Universitat Autònoma de Barcelona.

MARÍA JOSÉ RODRÍGUEZ. Doctora en Sociología. Universidad de Alicante/ Grupo AFIN.

Modera:

CARMEN LÓPEZ MATHEU. Doctora en Antropología Social. Universidad de Barcelona/ Grupo AFIN.

13:00-14:30: Pausa Comida

14:30-15:30: Tercera Sesión

Comunicaciones

15:30-16:30: Cuarta Sesión

TENDENCIAS GLOBALES EN ADOPCIÓN INTERNACIONAL Y GESTACIÓN SUBROGADA

PETER SELMAN. Doctor en Demografía. Newcastle University (Reino Unido)/ Grupo AFIN.

16:30-17:00: Pausa Café

17:00- 18:30: Quinta Sesión

FAMILIAS, ASOCIACIONES Y MOVIMIENTOS SOCIALES

MERCEDES NAVARRO. Doctora en Medicina y madre adoptiva. Presidenta de **AFADA** y miembro de **CORA**.

CARMEN LÓPEZ MATHEU. Doctora en Antropología Social. Universidad de Barcelona/ Grupo AFIN.

MARIBEL JOCILES. Doctora en Sociología. Universidad Complutense de Madrid.

Modera:

LOLA CAMPOS. Periodista y madre adoptiva.

18:30-19:30: Sexta Sesión

DEL LADO DE NIÑOS Y NIÑAS: ADOPCIÓN NACIONAL EN EL REINO UNIDO

JOHN SIMMONDS. Director de Políticas, Investigación y Desarrollo de la British Association for Adoption and Fostering (Reino Unido).

Presenta:

TOMASA BÁÑEZ. Doctora en Antropología Social. Universitat de Barcelona/ Grupo AFIN.

19:30-20:30:

CINE FORUM

Presenta:

BRUNA ÁLVAREZ. Historiadora y Antropóloga. Investigadora predoctoral del Grupo AFIN, Universitat Autònoma de Barcelona.

Precio inscripción: 150 euros

Inscripción anticipada (hasta el 15 de septiembre): 120 euros

La inscripción incluye los cafés y el servicio de traducción simultánea.

[DESCARGAR BOLETÍN DE INSCRIPCIÓN](#)
[DESCARGAR CALL FOR PAPERS](#)

JORNADA II - V24 de octubre

9:00-10:00: Octava Sesión

INFANCIA, FAMILIA Y POLÍTICAS PÚBLICAS EN ESPAÑA

SALOMÉ ADROHER. Doctora en Derecho y Directora General de Servicios para la Familia y la Infancia (Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad).

Presenta:

BEATRIZ SAN ROMÁN. Doctora en Psicología. Grupo AFIN, Universitat Autònoma de Barcelona.

10:00 -12:00: Novena Sesión

CUIDADOS, FAMILIAS, PARENTESCO Y POLÍTICAS PÚBLICAS

DOLORS COMAS D'ARGEMIR. Catedrática de Antropología Social de la Universitat Rovira i Virgili (Tarragona)/ Grupo AFIN.

ANNE CADORET. Doctora en Antropología. Investigadora retirada del CNRS-Cerlis (París, Francia)/ Grupo AFIN.

ROSSANA DI SILVIO. Psicóloga, psicoterapeuta y antropóloga. ASL Milano 1/ Universidad de Milano-Bicocca.

TOMASA BÁÑEZ. Doctora en Antropología Social. Universitat de Barcelona/ Grupo AFIN.

Modera:

JOSÉ ÁNGEL GIMÉNEZ ALVIRA. Psicólogo y padre adoptivo.

12:00-13:00: Décima Sesión

APERTURA Y CONTACTO EN LA POSTADOPCIÓN: EL PUNTO DE VISTA DE NIÑOS, PADRES ADOPTIVOS Y FAMILIARES BIOLÓGICOS

BETH NEIL. Directora de Investigación del *Centre for Research on Children and Families* de la Universidad del East Anglia (Reino Unido).

13:00-14:30: Pausa Comida

14:30-15:30: Undécima Sesión

Comunicaciones

15:30-16:30: Duodécima Sesión

ADOLESCENCIA Y ADOLESCENTES

JAUME FUNES. Psicólogo, educador y periodista.

Presenta:

ELENA BERMEJO. Psicóloga, madre adoptiva y vicepresidenta de **AFADA**.

16:30-17:00: Pausa Café

17:00-18:30: Decimotercera Sesión

CÓMO (NO) HABLAR SOBRE...

BEATRIZ SAN ROMÁN. Doctora en Psicología. Grupo AFIN, Universitat Autònoma de Barcelona.

SUSAN FREKKO. Doctora en Antropología. Goucher College (Estados Unidos)/ Grupo AFIN.

ANA MARÍA RIVAS. Doctora en Sociología. Universidad Complutense de Madrid.

Modera:

MARIBEL OLIVER. Educadora social. Equipo de Adopción del **Instituto Aragonés de Servicios Sociales**.

18:30-19:30: Decimocuarta Sesión

APRENDIENDO EN LA ESCUELA

MONICA DALEN. Doctora en Filosofía. Universidad de Oslo (Noruega).

Presenta:

OLGA LÁZARO. Psicopedagoga, profesora de Educación Infantil, madre adoptiva y vicepresidenta de **AFADA**.

19:30-20:30: Decimoquinta Sesión

CINE-DEBATE

Presenta:

SUSAN FREKKO. Doctora en Antropología. Goucher College (Estados Unidos)/ Grupo AFIN.

JORNADA III - S25 de octubre

09:30-10:30: Decimosexta Sesión

GESTIONAR LAS DIFICULTADES DERIVADAS DEL FASD

DIANE BLACK. Madre de tres niños con TEAF y presidenta de la Asociación Europea de FASD (European FASD Alliance).

10:30-12:30: Decimoséptima Sesión

¿SÍNTOMAS, "TRASTORNOS", (DIS)FUNCIONES, DISRUPCIONES O DIVERSIDADES?

NATÀLIA BARCONS. Doctora en Psicología Clínica y coordinadora del Centro AFIN.

YANGPING LIAO. Economista, antropóloga e investigadora predoctoral del Grupo AFIN, Universitat Autònoma de Barcelona.

INMACULADA GONZÁLEZ VIEJO y **VICTORIA PUEYO.** Doctoras en Medicina. Sección de Oftalmología Pediátrica del Hospital Universitario Miguel Servet.

Modera:

MANUEL DE SANTIAGO. Educador social. Equipo de Adopción del **Instituto Aragonés de Servicios Sociales**.

12:30-13:30: Decimoctava Sesión

"NUEVAS" PATERNIDADES

XAVIER ROIGÉ. Doctor en Antropología. Universitat de Barcelona.

13:30-14:00

CLAUSURA DEL CONGRESO

DOLORS COMAS D'ARGEMIR. Catedrática de Antropología Social. Universitat Rovira i Virgili (Tarragona)/ Grupo AFIN.